«Евразийский национальный
университет имени Л.Н.Гумилева»
Экономический факультет
Кафедра учет и анализа

ФГАОУ ВО «Российский
университет дружбы народов»
Экономический факультет
Кафедра бухгалтерского учета,
аудита и статистики

«МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ УЧЕТА И АУДИТА: КЛЮЧЕВЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ И НЮАНСЫ ПЕРЕХОДА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ»

Сборник On-line Международной научно-практической конференции 21 февраля 2025 года

Астана 2025

УДК 657(47+57)
ББК 65.053
П78

Рекомендовано к печати Ученым советом
Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева

Рецензент – PhD, доцент *Каршалова А.Д.*

Научные редакторы:
заведующая кафедрой учета и анализа ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, кандидат экономических наук, ассоциированный профессор *Г.Д.Аманова*
PhD, и.о.доцент ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, Жолаева М.А.
заведующая кафедрой бухгалтерского учета, аудита и статистики РУДН, кандидат экономических наук, доцент *Л.Н.Сорокина*

П78 **«Международные стандарты учета и аудита: практика применения в условиях цифровой экономики»:** сборник статей Международной научно-практической конференции. Астана, ЕНУ им Л.Н.Гумилева, 2025. – 304 с.

ISBN 978 601 337 121 4

Сборник статей научно-исследовательских работ студентов, магистрантов, докторантов, профессорско-преподавательского состава по итогам Международной научно-практической конференции 21 февраля 2025 г.

Предназначен для широкого круга читателей.

Электронная версия материалов сборника размещается на сайте www.enu.kz

Сборник научных статей участников конференции подготовлен по материалам, представленным в электронном виде. Ответственность за содержание материалов несут авторы статей.

© Коллектив авторов, 2025
© ЕНУ имени Л.Н.Гумилева, 2025
© РУДН, 2025

ISBN 978 601 337 121 4

СОДЕРЖАНИЕ

Абдула-Заде Георгий Заурови., Петровская М.В. Новые аспекты налоговой среды 2025 6

Абдулина Мадина Ельнуровна Теория и практика применения ISSAI в системе Государственного аудита Республики Казахстан 10

Кумехов К.К., Шахарова А.Е., Абдулина М.Е. Теория и практика применения ISSAI в системе Государственного аудита Республики Казахстан 13

Айболатова Аяжан Айболатовна.,Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Интеграция корпоративного учета и анализа в процесс мониторинга и аудита госзакупок в Казахстане: вызовы и перспективы 16

Алайи Кибанду., Ольга Николаевна Протасова. Бухгалтерский учёт и аудит финансовых результатов в условиях цифровой трансформации 19

Алтынбек Айгерим Бакыткызы., Жаксыбеков Алишер Алматович. Новые направления в национальных стандартах учета и аудита в свете поддержке бизнеса в связи с пандемией 23

Антонов Даниил Евгеньевич, Влияние цифровой экономики на развитие методов бухгалтерского учёта 27

Асадилобеков Руслан Шодмонбекович., Мартынович Светлана Николаевна. Противодействие корпоротивной коррупции 30

Афонин С.Д, Абуева М.М. Востребованность профессии бухгалтера и аудиторав эпоху цифровизации 35

Ахмад Заки. Китайские инвестиции как ключевой фактор поддержки и развития российской экономики в условиях санкций Запада 38

Әнел-Ханым Сабитова., Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Инструменты системы внутреннего контроля предприятий нефтедобывающей отрасли 42

Абуева Милана Магомед-Салиевна., Батжаргал Батцэцэг. Роль комплаенса и корпоративных расследований в противодействии корпоративным преступлениям 47

Балкунов Юрий Викторович, Петровская Мария Владимировна**.,** Проблемы развития управленческого анализа в Российской Федерации 50

Бекмырзаев Алтынбек. Финансовые результаты деятельности организации и оценка эффективности их использования 57

Брук Юлия Михайловна. Налоговая реформа 2025 г. Не забываем «старые» налоговые льготы 60

Ван Линьжуй Тренды международного налогообложения и валютного контроля 64

Ветрова Алина Дмитриевна, Дуброва Марина Викторовна. Финансирование национального проекта «туризм и индустрия гостеприимства» за счет средств федерального бюджета 66

Волдохина Елизавета Александровна Концепция качества аудита: управление ключевыми элементами 70

Глушанков Кирилл Владимирович., Сорокина Лариса Николаевна. Капитализация затрат как способ завышения экономических результатов 75

Громова Ксения Алексеевна., Кумехов Константин Колумбиевич. Цифровизация, как предпосылка формирования новых учетных систем 78

Дикомбаева Каныкей Болотовна Пути эффективности использования собственного капитала 83

Егорова Валерия., Кошурко Владимир., Мартынович Светлана Николаевна. Появление ИИ в национальных стандартах учета и аудита в свете поддержки бизнеса 88

Журкин Даниил Владиславович. Интеграция искусственного интеллекта в аудит 92

Жолаева М.А. Развитие устойчивого развития в бухгалтерском учете - когнитивный 96

и концептуальный подходы
Захарова Елизавета Юрьевна., Терентьева Татьяна Олеговна. Российские и международные стандарты учета издательской деятельности 101
Искакова Айгуль Болатбековна. Риск-ориентированный подход в системе управления охраной труда на предприятиях 106
Каирканова Зульфия Раисовна., Аманова Г. Data-mining и перспективы применения в аудите: вызовы и преимущества 109
Какен Алуа Азаткызы. Редомициляция компаний в международной практике: деофшоризация и декларирование зарубежных активов 115
Котов Егор Александрович оценка эффективности использования оборотных активов ОАО «РЖД» 119
Кыдырбек Айида Ердоскызы., Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Современные цифровые инструменты для повышения качества аудита и выявления мошенничества: кейсы из Казахстана 122
Лай Тху Фыонг. Внедрение МСФО во Вьетнаме: анализ текущей ситуации 128
Маркарян Рубен Мкртичович. Развитие производства вина в Грузии: состояние, проблемы, перспективы 132
Мендыгалиева К.К ., Сорокина Л.Н. Большие данные во внутреннем контроле. Опыт и практические рекомендации 137
Менешова Айгерим Кадирбековна. Роль внутреннего аудита в предотвращении финансовых потерь компании 141
Мұратқызы Ә., Аманова Г.Д. Эволюция международных стандартов учета и аудита в цифровой экономике: конвергенция, риск-ориентированный подход, комплаенс-анализ и роль консолидированной отчетности 144
Владимир Викторович Набатчиков. ГИС-технологии на стыке рисков и возможностей: комплаенс, безопасность и инвестиции в эпоху данных 151
Омукеева Айдай. Анализ эффективности использования нематериальных активов 154
Першина Александра Денисовна., Сидоренко Евгения Олеговна., Неспанова Ирина Викторовна. Внутренний аудит: как достигать результатов и соблюдать баланс интересов 156
Петрунин Дмитрий Александрович Совершенствование прямого метода оценки налогового потенциала региона. 159
Петялина Анна Валентиновна. Типовые схемы и методы мошенничества 162
Потехина Елена Витальевна. Некоторые подходы к оценке инвестиционной привлекательности города Москвы 165
Рамазанова Аружан Куанышовна., Абуева Милана Магомед-Салиевна Манипуляции с финансовой отчетностью 169
Рыбалко Галина Николаевна, Дуброва Марина Викторовна. Развитие внутреннего туризма при реализации национальной цели «устойчивая и динамичная экономика» 172
Рысбек кызы Алия. Анализ эффективности использования основных средств 176
Адилбай Улпан., Сансызбай Аруна.,Сағынбаева Алина., Сейтканова Саяна., Шынтас Гулсая. Тренды международного налогообложения и валютного контроля 179
Сериккали Сабит. Достижение высокого уровня прибыльности в амбидекстрии управленческого учета 183
Темфак Джиоги Ален., Петровская Мария Владимировна. Инвестиционная привлекательность компании Камеруна 190
Шамшетов Ербол Бахадурулы., Рыскелдиева Дильназ Талғатбекқызы. Риск ориентированный подход в аудите 193
Шапакова Роза.Оценка платежеспособности предприятия и способы ее обеспечения 196
Magzumova Ayaulym Kazhibekovna., Shakirova Moldir Bolatovna., Abdullina Medina Erzhanovna. Tax exemptions and incentives in developed countries 199

Amankossova Danagul., Nurkasheva N. S. Innovative approaches to financial stability analysis: the role of artificial intelligence, big data and blockchain in modern conditions 203
Bekenova Adiya Kairatova. Automation of accounting 209
Oryntay Aidana Kairatbekkyzy, Pirim Amina Ayankyzy, Sukhankulov Arman Karimovich. Identifying and mitigating fraud risks to improve business integrity and investment attractiveness 214
Popov Georgii Evgenievich. Assessment of investment attractiveness of seaside districts of the Kaliningrad Oblast 219
Hakimova Malika Rahim qizi., Ochilov Ilyos Keldiyorovich. Improving cost accounting and product costing 223
Айсаева Үміт Орысбайқызы., Кайранбеков Бауржан Окташевич Коммерциялық емес ұйымдардағы гранттарды есепке алу: тәуекелдер және оларды басқару 227
Ахибова Айнұр Кинабекқызы., Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Қазақстандағы сауда ұйымдарының экспорттық-импорттық операцияларын автоматтандырудың тиімділігі 232
Алшынова Шұғыла Нұрболқызы., Кажмухаметова А.А.Қаржылық есептіліктін халықаралық стандартына сәйкес бірлескен кәсіпкерліктін ерекшеліктері 236
Жанат Жанерке Мұратқызы., Кажмухаметова А.А. 16 (IFRS) Қаржылық есептіліктін халықаралық стандартына сәйкес жалдау есебінің ерекшеліктері 241
Ибраева Анель Батырбекқызы., Акимова Бибигуль Жармухаметовна. Қазақстан Республикасындағы бюджеттік мекемелерді қаржыландыру: күйі мен мәселелері 245
Куанышова Асем Жаксыбаевна., Кайранбеков Бауржан Окташевич. Ішкі бақылау жүйесі және оның ұйымның басқару үрдісіне енгізу қажеттілігі 251
Нұржан Лейла Нұртілеуқызы., Кайранбеков Бауржан Окташевич. Кәсіпорынның тәуекелдерді басқару жүйесіндегі басқарушылық талдау 256
Орынбасар Шұға Нұрғалиқызы. Бағамдық айырмашылықтардың бухгалтерлік есептегі ролі 262
Рамазанова Мадина Алтынбековна., Садуакасова Кунсулу Жылкайдаровна Агротехсервис компанияларында Direct costing жүйесінде шығындарды есепке алу 267
Сарман Айнұр Болысбайқызы., Кайранбеков Бауржан Окташевич. Цифрлық экономика дәуіріндегі қаржылық және басқарушылық есептің өзара байланысы 275
Сұлтанова Балнұр Абылайқызы, Садуакасова К.Ж.Көтерме саудада тауарлардың түсуін және өткізілуін есепке алуды ұйымдастыру 281
Тілеухан Гүлзат Серікханқызы. Кірістер мен шығыстарды сызықтық емес бюджеттеу 286
Узбаканова Шынар Берикхановна. Өнеркәсіптік экологиялық инновациялар кәсіпорындар жетістік факторы ретінде қоғамның теңгерімді дамуы 291
Хабибулла Нұрилла Тұрланқызы. Импорттық тауарлардың өзіндік құнын есепке алу әдістемесі 296
Айболатова Аяжан Айболатовна.,Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Цифровизация государственной системы закупок: путь к устойчивому и экологически безопасному развитию в Казахстане 300
Parmanova Faina.. Nurkasheva N. S.Accounts payable of the organization in conditions of instability of the economy methodological foundations of management and analysis 304

Цифрлық экономика дәуіріндегі қаржылық және басқарушылық есептің өзара байланысы

Сарман Айнұр Болысбайқызы
"Экономика" бағытының
Магистрант 1-курс
"Есеп және аудит" мамандығы
Кайранбеков Бауржан Окташевич
Экономика ғылымдарының кандидаты,
«Есеп және талдау» кафедрасының доценті
Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.
Қазақстан Республикасы

Аннотация. *Цифрлық экономика дәуіріндегі индустрия дамуының негізі мен бағытына сәйкес, бұл мақала кәсіпорынның қаржылық және басқарушылық есептің функционалдық позициясына негізделе отырып, қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграцияланған дамуының қажеттілігін талдайды. Сонымен қатар, қаржылық және басқарушылық есептің өзара интеграциясы, мазмұндық өзара ендірілуі, жүйелік құрылым және техникалық персоналдың өзара ынтымақтастығы тұрғысынан орындалатын жолдарды ұсына отырып, бухгалтерлік қызметкерлердің кәсіби дағдылары мен кешенді сапасын жақсартуды, нарық талаптарына және уақыттың даму үрдісіне бейімделуді көздейді.*

Кілт сөздер: *Қаржылық есеп, Басқарушылық есеп, Интеграция, Даму жолы, Цифрлы экономика.*

Взаимосвязь финансового и управленческого учета в эпоху цифровой экономики

Сарман Айнур Болысбаевна
Магистрант 1 курса
направления" Экономика"
Специальность "Учет и аудит"
Кайранбеков Бауржан Окташевич
кандаидат экономических наук,
доцент кафедры «Учет и анализ»
Евразийский национальный университет Л. Н. Гумилева
Республика Казахстан

Аннотация.*В соответствиис основами и направлениемразвития индустриш в эпоху цифровой экономики, данная статья рассматривает необходимость интегрированного развития финансового и управленческого учета на основе их функционального взаимодействия в рамках предприятия. Кроме того, предлагаются пути реализации интеграции финансового и управленческого учета с точки зрения их взаимного включения по содержанию, системной структуры и сотрудничества технического персонала. Также уделяется внимание повышению профессиональных навыков и комплексной квалификации бухгалтерских работников, что позволит им адаптироваться к требованиям рынка и тенденциям развития современного времени.*

Ключевые слова: *Финансовый учет, Управленческий учет, Интеграция, Путь развития, цифровая экономика.*

The Interconnection of Financial and Management Accounting in the Era of Digital Economy

Sarman Ainur Bolysbaevna
1st year Master's student
in Economics Specialty "Accounting and auditing"
Kairanbekov Baurzhan Oktashevich
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of Accounting and Analysis Department
L. N. Gumilyov Eurasian National University
Republic of Kazakhstan

Abstract:*In accordance with the foundations and direction of industry development in the era of the digital economy, this article analyzes the necessity of the integrated development of financial and management accounting based on the functional position of financial and management accounting within an enterprise. Additionally, it proposes ways to implement the integration of financial and management accounting in terms of their mutual*

interconnection, content integration, systemic structure, and collaboration of technical personnel. The goal is to enhance the professional skills and overall competence of accounting staff while adapting to market demands and the trends of the times.
Keywords: *Financial accounting, Management accounting, Fuse, Development path, Digital economy*

Қаржылық және басқарушылық есеп бір ақпараттық алаңда орналасқан және олардың өзара байланысы әртүрлі болуы мүмкін. Қаржылық есеп – бұл ұйымның тұрақты дамуы мен ашықтығын қамтамасыз ететін бухгалтерлік есептің негізгі саласы. Оның мақсаты – кәсіпорын қызметінің нәтижелері туралы сыртқы пайдаланушыларға толық және сенімді ақпарат беру. Қаржылық есепIСМА London терминологиясында шығындарды бақылау мен табыстылықты анықтауға қатысты ғылым, тәжірибеде шығын есебінің стандарттары, стратегиялары мен әдістерін қолдану ретінде анықталады.Қазіргі заманғы экономикалық ортада қаржылық есептің рөлі тек арта түсуде, өйткені ол бизнестің тиімді басқарылуына, қаржылық тұрақтылықтың сақталуына және инвестициялық шешімдердің оңтайлы қабылдануына ықпал етеді. Сондықтан қаржылық есепті жетілдіру мен оны жүргізу әдістерін заманауи талаптарға бейімдеу – бухгалтерлік есептің басты міндеттерінің бірі[1, с. 12-17].

Басқарушылық есеп ұйым менеджерлері мен ішкі пайдаланушыларға қаржылық және бюджеттік ақпарат беруге бағытталған бухгалтерлік есеп саласы ретінде қарастырылады. Басқарушылық есеп ұйымның әрбір шешімін қабылдауда маңызды рөл атқарады, бұл өз кезегінде сол ұйымның сәтті жұмыс атқаруына немесе сәтсіздікке ұшырауына әсер етуі мүмкін.

Басқарушылық есебі ішкі жоспарлау мен бақылауға пайдалы екені белгілі. Бұл құралдардың маңыздылығы ұйымның шешім қабылдау процесін және жалпы көрсеткіштерін жақсартумен байланысты артуы мүмкін. Қазіргі таңда көптеген ұйымдар басқарушылық есебінің құралдарын тиімді шешімдер қабылдау үшін қажетті деректерді алу мақсатында қолданбайды. Бұл құралдарды қолданбау немесе тиімсіз пайдалану өсіп келе жатқан ұйымдардың, әсіресе шағын және орта кәсіпорындардың, сәтсіздікке ұшырауына себеп болуы мүмкін. Бұл ұйымдардағы шешім қабылдаушылар басқарушылық есебінің дәстүрлі дағдыларын меңгермегендіктен, көбінесе балама әдістерге түйсіктерге, қарапайым ережелерге, жеке көзқарастарға немесе қателіктер мен сынақтарға сүйенеді. Мұндай тәсілдер қазіргі бәсекеге қабілетті ортада орынсыз болып табылады. Нәтижесінде, бұл тұлғалардың қабылдайтын шешімдері жоспарланбаған, ретсіз және тиімсіз болып, жүйелі әрі құрылымды басқарушылық құралдарының артықшылықтарын ескермеуінен туындайды.

Бұл жағдайлар дұрыс емес шешімдер қабылдауға, ақпарат дәлсіздіктеріне, ескірген шығын жүргізушілерді пайдалануға және адами қателіктерге әкеліп, ұйымдардың қаржылық көрсеткіштері мен табыстылығына кедергі келтіруі мүмкін. Басқарушылық және шығын есебі құралдарын қолданбай, ұйым басшылары күнделікті операцияларды жақсартуға және қаржылық көрсеткіштерді көтеруге бағытталған шешімдер қабылдауда қиындықтарға тап болуы ықтимал. Қазіргі заманғы ABC/ABM, BSC, Benchmarking, Value Chain Analysis, CVP және Differential Analysis сияқты басқарушылық есебі құралдары шешім қабылдау үшін тұрақты деректерді қамтамасыз етіп, ұйымдардың тұрақтылығы, табыстылығы және тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді [2, с. 144].

Интернет, блокчейн, қаржылық роботтар, үлкен деректер және бұлттық есеп сияқты жаңа буын ақпараттық технологияларының қарқынды дамуы мен кеңінен таралуы барлық салалардағы қаржылық және бухгалтерлік басқару әдістерінде түбегейлі өзгерістер әкелді, ал бухгалтерлік есеп жұмысы интеллектуализация бағытында дамуда. Жаңа дәуірдегі қаржылық және бухгалтерлік қызметкерлерге қойылатын әлеуметтік талаптарға сай болу үшін қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграциясы міндетті болып табылады. Дегенмен, екі бағыттың интеграциясы мен даму процесінде кәсіпорындардың жұмыс істеуі мен басқаруына көптеген белгісіздіктер кедергі келтіруде. Сондықтан цифрлық экономика дәуірі аясында қаржылық есеп пен басқарушылық есептің

интеграциясын тиімді жүзеге асыру үшін ғылыми және тиімді әдістер мен стратегияларды қолдану қазіргі заманғы кәсіпорындардың дамуы үшін шұғыл шешуді қажет ететін маңызды мәселе болып табылады.

Осыдан, қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграциясы кәсіпорынның бухгалтерлік есеп саласындағы тәжірибесі мен басқаруында кездесетін қиындықтар мен мәселелерді тиімді шешуге мүмкіндік беретінін көруге болады. Осыған байланысты, бұл мақалада қаржылық есеп пен басқарушылық есептің ұғымдары анықталып, олардың интеграцияланған дамуының қажеттілігі талданады. Сондай-ақ, даму моделін талдау арқылы интеграцияланған дамудың практикалық шешімдері әртүрлі аспектілер бойынша ұсынылады.

Қаржылық есеп пен басқарушылық есепті біріктірудің қажеттілігіекі басты себептерге байланысты туындайды. Біріншісі заманауи талаптарға сай болу үшін, яғни ғылым мен технологияның дамуы, интернет, үлкен деректер, бұлттық есеп және басқа да ақпараттық технологиялардың кеңінен қолданылуы бухгалтерлік салада ауқымды өзгерістерге алып келді. Қаржылық роботтар негізгі қаржылық есеп жұмыстарын орындаушы қызметкерлерді алмастыра бастайды. Нарықтың күрделі әрі өзгермелі ортасына белсенді жауап беру үшін кәсіпорындар нақты даму жағдайы мен операциялық қажеттіліктерге сәйкес ішкі басқару әдістерін бейімдеп отыруы қажет. Бұл қаржылық жұмыстың реттелген түрде жүргізіліп, корпоративтік даму мақсаттарына қол жеткізуін қамтамасыз етуге бағытталған. Ақпараттық технологиялардың үздіксіз дамуы жағдайында оларды кәсіпорындардың қаржылық басқаруына интеграциялау өзекті. Бұрынғы қаржылық басқару әдістері қазіргі кезеңдегі кәсіпорын қажеттіліктерін қанағаттандыруға қабілетсіз болып отыр. Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің органикалық үйлесімі қазіргі кәсіпорындардың даму талаптарына әлдеқайда сәйкес келеді.

Сонымен қатар, экономикалық дамудың жаңа жағдайында, кәсіпорындар қатаң бәсекелестік ортада өз орнын сақтап қалғысы келсе, "кадрларға" басты назар аударуы қажет. Қаржылық есеп пен басқарушылық есеп кәсіпорындардың дамуында маңызды рөл атқарады. Жоғары білікті және кәсіби деңгейі жоғары бухгалтерлік кадрлар кәсіпорынның қаржылық басқару сапасын арттыра алады, ал екі бағыттың интеграциясы адам ресурстарын тиімді пайдалануға ықпал етеді. Сонымен бірге, бұл жаңа жағдайдағы кәсіпорын дамуының қажеттіліктерін қанағаттандырады.

Екіншісі практикалық негіздекәсіпорындардың ұзақ мерзімді мүдделеріне қызмет ету және оларды дамыту үшін. Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграциясы белгілі бір артықшылықтар мен ерекшеліктерге ие, яғни бұл екі бағыттың тиімді үйлесуі кәсіпорындардың басқару жүйесіне белсенді қатысуға мүмкіндік береді. Басқаша айтқанда, кәсіпорындардың даму процесінде қаржылық статистика деректерінің ақпараттық артықшылықтары арқылы олардың түрлі қызметіне дұрыс түзетулер енгізуге болады, осылайша кәсіпорындардың іскерлік қызметін басқаруда оң рөл атқарады [3, с. 60-62].

Екі есеп түрін біріктіру ағымдағы қысқа мерзімді әрекеттерге емес, болашаққа бағытталған, яғни кәсіпорынның болашақта жақсы әрі жедел дамуына ықпал етеді. Басқарушылық есептің деректерді өңдеу қабілеті арқылы ақпарат көлемі артып, алынған деректерді талдау және болжау мүмкіндігі пайда болады. Осылайша, кәсіпорындардың басқару ақпараты ортақ пайдалануға қолжетімді болып, басшыларға кәсіпорынның жалпы ахуалын толық түсінуге және қаржылық ақпаратты нақты уақыт режимінде бақылауға мүмкіндік береді.

Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграциялық даму моделін талдайтын болсақ, бірінші этап мақсатты анықтау болып табылады. Қазіргі кезеңде адамзат қоғамы цифрлық экономика дәуіріне қадам басуда. Өндіріс пен басқару әдістерінде, ұйымдастырушылық құрылымда және қаржылық парадигмада терең өзгерістер орын алуда. Алайда қаржылық есеп немесе басқарушылық есептің жеке даму моделі кәсіпорындардың заманауи қажеттіліктерін қанағаттандыруға жеткіліксіз.

Сондықтан қаржылық есеп пен басқарушылық есепті біріктіріп, жаңа технологиялар, идеялар, парадигмалар және әдістерді пайдалану арқылы кәсіпорындар үшін кешенді есеп мамандарын даярлау қажет. Бұл екі бағыттың интеграциялық даму моделін зерттеу барысында олардың интеграциясына негіз болатын жаңа даму тұжырымдамасын қалыптастыру маңызды. Мазмұнды өзара байланыстыру интеграцияның негізін құраса, олардың органикалық үйлесімі жаңа дәуірге бейімделетін жоғары сапалы кешенді мамандарды дайындауға мүмкіндік береді[4, с. 256].

Екінші этапплатформа құру. Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграциялық дамуы барысында ақпараттық платформаның маңыздылығын ескеру қажет. Заманауи ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, ақпараттық басқару платформасын құру, қызметкерлер үшін мәліметтермен алмасу мүмкіндігін қамтамасыз етіп, менеджерлердің шешім қабылдауы үшін сенімді негіз қалыптастыру қажет.

Біріншіден, платформаны құру барысында озық ақпараттық технологияларды ақылға қонымды пайдалану арқылы қаржылық және басқарушылық есеп ақпараттарын сақтау, қызметкерлерге мәліметтермен алмасу мүмкіндігін беру және жұмыс тиімділігін арттыру қажет.

Екіншіден, платформа құру кезінде оны басқа ақпараттық жүйелермен интеграциялауды күшейту қажет. Бұл мәліметтерді бір жерде енгізіп, барлық жерде ортақ пайдалану, бастапқы деңгейдегі қызметкерлердің жұмыс жүктемесін азайту, шығындарды қысқарту және тиімділікті арттыру секілді мақсаттарға қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Үшіншіден, платформа құрылғаннан кейін оны бухгалтерлік стандарттарға сәйкес басқару жүйесін жетілдіру, платформаның тиімділігін тұрақты түрде бағалау және цифрлық басқару мен интеллектуалды офисті жүзеге асыру қажет.

Соңғы кезең мазмұнды дамыту, қаржылық есеп пен басқарушылық есеп кәсіпорындардың жұмыс істеу және басқару үдерісіндегі маңызды функцияларды атқарады. Кәсіпорынның даму мақсаттарына сәйкес қаржылық есеп пен басқарушылық есеп экономикалық қызметті жинап, өңдеп, талдайды. Нәтижесінде, бұл кәсіпорындардың іскерлік белсенділігін барынша оңтайландыруға және тиімді шешімдер қабылдауға ықпал етеді. Интеграциялық даму барысында мазмұнды талдау үш негізгі аспект бойынша жүзеге асырылады: ақпараттық енгізу, бақылау үдерісі және нәтижелерді көрсету.

1. Ақпараттық енгізудің интеграциясы

Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің ақпараттық көздері ортақ. Олар кәсіпорынның өндірістік және операциялық қызметтерінен туындайтын экономикалық оқиғалар мен мәмілелер мәліметтерін жинақтайды және өңдейді. Екі есептің де мазмұны қазіргі және болашақ капитал ағындарын есептеуге бағытталған, яғни олардың есептеу мазмұнында айтарлықтай ұқсастықтар бар. Ақпаратты жинау, өңдеу, сақтау және ортақ пайдалану арқылы кәсіпорын қаржыларының қозғалысы мен олардың тиімділігі нақты көрініс табады. Қаржылық есеп деректерін басқарушылық есепте негізгі ақпарат көзі ретінде пайдалану кәсіпорынның ішкі ұйымдастырушылық тиімділігін арттыруға және шығындар мен тиімділік қажеттіліктерін қанағаттандыруға мүмкіндік береді [5, с. 25].

2. Бақылау үдерісінің интеграциясы

Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің үйлесімі басқарушылық іс-әрекет ретінде қарастырылады және олардың ерекше бақылау функциясын толық жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Жаңа экономикалық жағдайда басқару немесе инвестициялық бақылау жоспарларын жүзеге асыру интеграцияның маңызды мақсаты болуы керек. Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің бақылау үдерісіндегі интеграциясын оңтайландыру үшін стратегия, әдістер және тиімділікті бағалау жұмыстарын жетілдіру қажет. Сондай-ақ нақты қаржылық жағдайды жоспарланған нәтижелермен салыстырып, қажетті түзетулер енгізу маңызды.

3. Нәтижелерді көрсетудің интеграциясы

Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграциясы нәтижелерді көрсетумен аяқталуы тиіс, өйткені ол интеграцияның маңызды құралы және тиімді тәсілі болып

табылады. Цифрлық экономика дәуірінде кәсіпорын құндылығын бағалау тек активтер мен жабдықтар сияқты материалдық ресурстармен шектелмей, білім мен адами ресурстар сияқты материалдық емес активтерге де назар аударылады. Материалдық емес активтердің саны кәсіпорынның дамуында шешуші рөл атқарады, бірақ олар қаржылық есепте дәл бейнеленбеуі мүмкін. Басқарушылық есептің ақпараттық жүйесін қолдану арқылы сандық нәтижелер мен сипаттамалық деректер үйлестіріліп, ақпараттың қолданбалылығы артады.

Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграциялық даму тәжірибелік шаралары:

1. Идеялардың өзара интеграциясы

Күрделі және өзгермелі даму жағдайында қаржылық есеп пен басқарушылық есептің тиімді интеграциясы мен дамуын қамтамасыз ету үшін консервативті және ескірген ойлау үлгілерінен бас тарту қажет. Дәстүрлі шектеулерден арылып, қаржылық есеп пен басқарушылық есептің қалыптасқан жұмыс тәсілдерінің шекарасын жою арқылы жаңа дәуір талаптарына сай жоғары сапалы есеп жүргізу жүйесін қалыптастыру маңызды.

Біріншіден, менеджерлерді даярлауға ерекше назар аудару қажет. Бұл үшін басқарушылардың интеграцияланған дамудың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ететін оқыту мен білім беру шараларын күшейту арқылы олардың басқарушылық көзқарасын жетілдіру керек. Осылайша, менеджерлер қаржылық және басқарушылық есептің интеграциясы кәсіпорынның бәсекеге қабілеттілігін арттыру мен жалпы әлеуетін нығайтуға оң әсер ететінін түсініп, дәстүрлі ойлау үлгілерін өзгерте алады.

Екіншіден, қаржылық және басқарушылық есептің интеграциясын жүзеге асыруға қатысатын қызметкерлер дұрыс идеялар мен ұстанымдарды қалыптастыруы тиіс. Олар күнделікті жұмыс барысында осы идеяларды қолдана отырып, екі есеп түрінің өзара тиімді әсерін қамтамасыз етеді. Сондықтан қызметкерлердің білімін жетілдіру үшін оларды оқытуға басымдық беру қажет. Бұл қызметкерлерге интеграцияның маңыздылығы мен кәсіпорынның дамуына әкелетін артықшылықтарын түсінуге көмектеседі, нәтижесінде олар өзгерістерді оң қабылдап, толыққанды ынтамен жұмысқа кіріседі.

2. Мазмұндардың өзара ықпалдастығы

Заманауи есеп жүйесінде қаржылық есеп пен басқарушылық есеп – бір-бірін толықтыратын ажырамас пәндер. Екі бағыттың даму деңгейі, бір жағынан, қызметкерлердің тәжірибесіне, екінші жағынан, тиісті теорияларды зерттеуге тәуелді, бұл екі бағыттың негізін ортақ есеп теориясы құрайтынын көрсетеді. Есеп теориясын зерттеу арқылы қаржылық және басқарушылық есептің теориялық және мазмұндық жағынан өзара ықпалдастығын арттыруға, сол арқылы олардың интеграциясын қамтамасыз етуге болады.

Қаржылық есеп негізінен операциялық қызметтердің есебін жүргізіп, қаржылық есептілікті құру арқылы кәсіпорынның шешім қабылдауына қажетті негізгі ақпаратты ұсынады. Басқарушылық есеп стратегиялық шешімдерді түзетіп, оңтайландыруға көмектесетін мәліметтерді ұсынуға бағытталған. Жалпы алғанда, екі есеп түрінің мақсаты – кәсіпорынның жұмыс тиімділігін арттыру, басқаруды ғылыми, ұтымды және нәтижелі ету.

Сонымен қатар, үлкен деректер технологиясын қолдану арқылы қаржылық және басқарушылық есептің мазмұнын интеграциялау жеңілдей түседі. Технология мен деректерді ортақ пайдалану арқылы қаржылық есеп басқарушылық есеп үшін негіз бола алады, ал басқарушылық есеп қаржылық есептің көкжиегін кеңейтіп, оның мазмұнын толықтыра алады. Осылайша, екі бағытты біріктіру кәсіпорынның жоғары деңгейде жұмыс істеуіне және басқарылуына ықпал етеді.

3. Интеграциялық жүйе құру

Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграциясы есеп теориясының үздіксіз жетілуіне және жаңа мүмкіндіктерінің ашылуына ықпал етеді. Қазіргі кезде көптеген кәсіпорындар қаржылық есеп жүйесін және басқарушылық есеп жүйесін

жетілдіргенімен, олардың арасында айырмашылықтар әлі де бар, бұл ақпараттық ресурстардың тиімді бөлісуін қиындатады.

Кәсіпорындар интеграциялық жүйе құру арқылы қаржылық және басқарушылық есептің үйлесімді жұмысын қамтамасыз етіп, ақпараттық қажеттіліктердің әртүрлі деңгейлерін қанағаттандыруы тиіс. Бұл қайталанатын жұмысты азайтып, есептік процестің тиімділігін арттырады. Жүйе құру барысында келесі шаралар жүзеге асырылуы қажет:

-Кәсіпорын басшылары басқарушылық есептің маңыздылығын мойындап, оны дамытуға назар аударуы тиіс;

- Қызметкерлердің біліктілігін арттырып, әсіресе басқарушылық есеп саласында инновациялық көзқарасты қалыптастыру қажет;

- Қаржылық және басқарушылық есептің жұмыс жүйелерін жетілдіру арқылы ақпараттарды жинау мен біріктірудің тиімді жолдарын енгізу керек;

- Нақты мәліметтерді көрсетуді жақсартып, ақпараттың нақтылығын арттыру арқылы қаржылық және басқарушылық есептіліктің бірлігін қамтамасыз ету.

4. Технология мен кадрларды біріктіру

Кәсіпорын қызметінде үлкен деректер технологиясы маңызды рөл атқарады. Бұл технология қаржылық есеп құжаттарын тиімді басқаруға, мәліметтердің дәлдігін арттыруға және есептік процесті оңтайландыруға мүмкіндік береді. Мұндай технологияларды қолдану бухгалтерлердің кәсіби және техникалық біліктілігіне жоғары талаптар қояды.

Қаржылық есеп пен басқарушылық есептің интеграциясы жоғары кәсіби деңгейі бар мамандарды қажет етеді. Олар кәсіпорынның ішкі жұмыс жағдайлары мен сыртқы ортасын тиімді талдап, менеджерлерге нақты ұсыныстар бере алады. Сондықтан кәсіпорындар келесі шараларды іске асыруы тиіс:

- Бухгалтерлік мамандарды оқытып, қаржылық және басқарушылық есепті біріктіретін оқыту жүйесін құру;

- Бухгалтерлердің заманауи технологияларды, соның ішінде үлкен деректерді қолдану дағдыларын арттыру;

- Қызметкерлердің басқарушылық есеп бойынша білімдерін өз бетінше жетілдіруіне жағдай жасау;

- Басқарушылық есеп мамандарына қойылатын талаптарды нақтылап, қызметкерлердің кәсіби шеберлігі мен тәжірибесін ескере отырып, кадрларды мұқият таңдау [6, с. 201-205].

Қорытындылай келгенде, қазіргі жылдам дамып жатқан экономикалық ортада қаржылық есеп пен басқарушылық есептің тиімді интеграциясы – цифрлық экономика дәуірінің даму үрдістеріне сай келетін қажеттілік және кәсіпорындардың тұрақты дамуын қамтамасыз етудің ажырамас шарты. Екі есеп түрінің үйлесімділігі мен тиімді пайдаланылуы кәсіпорындардың қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз етіп қана қоймай, олардың экономикалық тиімділігін арттырады. Сондықтан кәсіпорындар қаржылық және басқарушылық есептің интеграциясына ерекше назар аударып, осы бағытта жұмыс істеуді жетілдіруі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Демесінов Т.Ж. // Қаржылық талдау: Оқулық, Алматы, «Дәуір» // 2011. С 12-17.
2. Дмитриева И.М. Финансовый и управленческий учет в условиях перехода на МСФО. Теория и практика: Монография. / И.М. Дмитриева, Г.Е. Машинистова. — М.: ЮНИТИ, 2015. — 167 с.
3. Джаманбекова А. М. //Актуальные проблемы бухгалтерского учета в Казахстане // Вестник Казахского технического университета. – 2019. – № 4. – С. 60–66
4. Жук И.Н.,Киреева Е.Ф. // Международные финансы.-Учеб. пособие под ред. И.Н.Жук.-Мн.:БГЭУ. 2001. С 356.
5. Петрова В.И., Петров А.Ю., Кобищан И.В., Козельцева Е.А. Управленческий учет и анализ. С примерами из российской и зарубежной практики. — М.: ИНФРА-М, 2018. - 303 с.
6. Брежнева О.В. Концепции управленческого анализа и перспективы его развития в условиях рыночных отношений. – Москва: Территория науки, 2015.